

Jakob Maksimilian

po božji milosti škof Lavantinski, doktor bogoslovja i. t. d.

Vsim vernim Lavantinske škofije srečo in gnado božjo!

Govoril sim vam, ljubi moji! zadne leta v svojih listih, česar se menda še spominjate, od posta, kakor se namreč v sv. katoliški cerkvi deržati mora, da je Bogu dopadljiv, in od sv. sakramenta pokore, posebno od sv. spovedi in od odpustkov.

Letos bi Vam rad kaj povedal od dveh drugih cerkvenih zapoved, namreč od prve, ki se tako glasi: „Posvečuj zapovedane praznike“, in od druge: „Bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih s spodobno pobožnostjo pri sv. maši.“

Znano Vam je, da se sploh v vsaki cerkveni zapovedi nekaj zapove, kaj se ima storiti, nekaj se pa prepove, česar se varovati, ali kar opustiti imamo. To velja tudi od prve in druge zapovedi. Naša sv. katoliška cerkev je te zapovedi dala, da verni nikolj ne pozabijo, da so dolžni Boga častiti in moliti ne samo v svojih srcih, to je ne samo misli svoje in želje k Bogu povzdigovati, ampak tudi njega častiti in moliti na zvonajno vižo; ali z drugimi besedami: očitno službo božjo obhajati.

Vem ljubi moji! da ni treba Vam dalje razlagati, da je en Bog, vsegamogočen, večni Bog, ki je vse vstvaril, nebo in zemljo, karkolj vgladamo; tudi človeka, in sicer po svoji podobi. Sv. Duh pravi po svojem preroku Davidu: „Le norec reče v svojem srcu: „ni Boga!“ Boga tajiti ni nič drugega, kakor svojo lastno pamet in svojo vest tajiti.

Ker človek iz duše in trupla obstoji, mora tudi Boga častiti z dušo in truplom — to je, v svojem srcu, pa tudi ljubezen svojo

do Boga, čast in hvalo, ktero mu je skazovati dolžen, očitno na znanje dati. Neumna stvar, žival, ktera pametne duše nima, svojega stvarnika ne more spoznati, pa tudi ne moliti. Angeli v nebesih pa ne potrebujejo zvu najnih znamenj, Boga hvaliti in njemu služiti, ker so čisti duhovi in telesa nimajo; ali, ako bi človek si mislil, da je že zadosti, če tudi on le v svojem sercu Boga moli, očitne službe božje bi ga pa znabiti sram bilo in bi jo zanemarjal, ne bi dopolnil svoje dolžnosti, ki jo do Boga ima.

Ali vsaj nad tem nobeden izmed Vas, ljubi moji! ne dvomi. Mi, ki smo katoliški kristjani, prav dobro vemo in terdno verujemo, kar je naš Zveličar enkrat djal rekoč: „Boga Očeta nihče ne pozna, kakor le njegov edinorojeni Sin in tisti, kteremu Sin božji Očeta svojega razodeti hoče.“ (Mat. XI, 27.) Ti smo mi, ki s sv. Petrom brez straha Jezusu odgovorimo: „Ti si Sin pravega živega Boga! le Ti imaš besede večnega življenja.“ (Jan. VI, 69.) Nas katoliške kristjane zadevajo njegove besede: „Srečne oči, ki gledajo, kar vi gledate, zakaj resnično vam povem: veliko kraljev in prerokov je želelo viditi in slišati, kar vi vidite in slišite, pa — jim ni bilo dano — niso mogli.“ (Luk. X, 23, 24.) Kaj vidimo mi, da nas Jezus sam srečne hvali? Vidimo, da cerkev njegova, akoravno ima toliko sovražnikov, ki jo čertijo in preganjajo, še zmirom terdno stoji, ker je res na skalo zidana; ja, da se zmirom bolj po celem svetu razšira. Česar nas to previša? Da je božja roka in moč, ki jo podpira, da je Vsegamogočni z njoj, zatorej na njo lahko z mirnim srcem zaupamo, se kakor pridni otroci na svojo mater zanašamo. — Kaj pa čujemo mi, da smo srečnejši, kakor so nekdam preroki starega testamenta bili, ki so obljubljenega Odrešenika le od daleč gledali, pa slišali ga še niso? Ali mi katoliški kristjani ga tudi čujemo, ker nas On v svoji in po svoji cerkvi uči, ktero je za svojo namestnico postavil učiti in posvečovati verne, kakor je On sam nekdam storil bil, dokler je na svetu živel.

Edinorojeni Sin božji nas ni samo učil, Očeta nebeškega, njegovo voljo in njegove lastnosti prav spoznati, kolikor nam je to tukaj na zemlji mogoče; zakaj kakor sv. Pavl pravi: (I. Kor. XIII, 2.) „Tukaj Boga le zamoremo viditi (spoznati) kakor v ogledalu

(špeglu), enkrat še le ga bomo vidili (v nebesih, kedar k njemu pridemo) kakor je, od obličja do obličja.“ — Kristus nas je tudi učil, kako imamo Boga narčistejšega Duha spodobno častiti in moliti — namreč v duhu in resnici. (Jan. IV, 24.) In to nam je Kristus tudi s svojim lastnim izgledom vokal. Molil je tudi On k svojemu nebeškemu Očetu, ne sicer za sebe, zakaj On molitve ni potreboval — ampak za nas, in da nam je izgled dal, kako moliti. Ali še več je storil. On nar viši duhoven po redu Melhisedeka, kakor ga sv. Pavl imenuje, (Hebr. VI, 20.) je nam v zveličanje pa tudi Bogu v čast sv. Sakramente posebno pa daritev sv. maše postavil, v kateri se Bogu nar večja čast skazuje in nar dražja nar ljubša daritev daruje — namreč edinorojeni Sin božji v podobi kruha in vina. Zatorej najdemo, da so že prvi kristjani — celo ko so še apostoli živeli — sv. mašo darovali, ker so se posebno o nedeljah k očitni službi božji družili.

Ako sv. cerkev v prvi zapovedi zapoveduje, zapovedane praznike posvečovati, tako tudi prepoveduje, tistim nečast delati. Kedaj in s čem se eno ali drugo godi, Vam ljubi moji! gotovo ni neznano. Lehko se previzate, ako le pamet svojo poslušate, da je sploh vsak greh veliko večje razžaljenje božje pravice, kedar se o Bogu posvečenih dneh dopernaša, ker s tem grešnik očitno kaže, da Boga in voljo njegovo zaničuje — se tako rekoč Bogu posmejuje. Kdor postavim o nedeljah in praznikih po hudobnih razuzdanih potih hodi, se vpijani, menite, da ne stori s tem Bogu večo nečast, kakor v drugih dneh? Gotovo! Ali ne samo z grehami se prelomi prva cerkvena zapoved, ampak tudi z delami, ki sicer o drugih dneh niso prepovedane, vendar pa o nedeljah in zapovedanih praznikih brez posebne sile in brez pervoljenja cerkvenih naprejpostavljenih niso pripuščene — namreč vse hlapčevske dela, sploh vse, kar človeka zaderžuje in mu brani, dan, ki si ga je Bog za sebe, ne pa za posvetno blago ali pa za posvetno veselje odločil, njemu posvečovati. In vendar, kako pogosto, kako lahko, celo brez vse sile marsikteri katoljški kristjan prvi cerkveni zapovedi nasproti ravna! Ni jih tako malo, ki o nedeljah in zapovedanih praznikih ravno tako, kakor o drugih dneh, celo še pridnejše,

*

delajo, bodi si doma ali kje drugod, ali po svojih navadnih opravkih hodijo, znabiti le predpoldne, da sv. mašo in pridigo zanemarijo, popoldne pa se kratkočasijo! Vejo dobro, da sv. cerkev o nedeljah in praznikih prepoveduje sejmovati, prodajati in kupovati, dokler se božja služba obhaja. Ali kaj jim je mar zato? Če si le nekaj goldinarjev pridobijo! Ali niso nikolj čuli, da Jezus pravi: **Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?** (Mat. XV, 26.)

Ne rečem, da cerkvene zapovedi prelomljujejo ker cerkev zaničujejo, zakaj to bi bilo silno žalostno in bi jih zadele besede našega Zveličarja: „Kdor vas zaničuje — naprejpostavljene moje cerkve — mene zaničuje“ (Luk. X, 16.); vem, da se izgovarjajo z hudimi časi, z dragotoj, s tem, da morajo skrbeti za svoje i. t. d.; pa zastonj. Katoliški kristjan, ki veruje, da mu sv. cerkev namesto Kristusa in v njegovem imenu zapoveduje praznike posvečevati, ki svojo cerkev kakor mater svojo ljubi, ve, da Bog ne daja svojega žegna (blagoslova) nepokornemu; ako pa Bog ne pomaga, se človek zastonj trudi. On ve, da ne sme dati svojim bližnim slabega izgleda nepokoršine do cerkve, ker se drugače ptujega greha vdeleži; toliko manj pa še koga celo zadržavati ali odvrčati od božje službe o Bogu posvečenih dneh, ako je naprejpostavljen, gospodar, gospodinja i. t. d.

Zatorej ljubi moji! dajte Bogu, kar je Njegovega, kar ste Njemu dolžni (Mat. XXII, 21.) zakaj tako govori Bog sam po svojem preroku: „Jaz sim jim dal sabote — praznike — da so znamenja med menoj in njimi, da zmirom pomnejo, da sim jaz njih gospod, ki jih posvečuje.“ (Eceh. XX, 12.)

Druga cerkvena zapoved naravnost zapove, v čem obstati mora božja služba ob nedeljah in zapovedanih praznikih, namreč, da se sv. maša s spodobno pobožnostjo sliši.

Kar nedeljo zadeva, sim že djāl, da se je že praznovala, ko so še aposteljni živeli in sicer namesto sabote, posebno zato, ker je naš Zveličar v nedeljo častitljivo od smerti vstal, in sv. Duh v nedeljo nad apostoljne prišel. Zatorej so nedeljo že tedaj „dan Gospodov“ imenovali. (DjanjeAp. XX, 7.; I. Kor. XVI, 2.; skriv. raz. I, 10.) Zlo treba je

vedeti, ali so tudi že prvi kristjani nedeljo ravno tako praznovali, kakor nam zdaj naša sv. katoliška cerkev zapoveduje, in ali je že tedaj očitna božja služba ravno v tem obstala kakor zdaj? Gotovo.

To nam pričujejo že sv. pismo novega testamenta (zakona) in nar starejši cerkveni učeniki. Berem v djanju apostolskem (XX, 7.): „Ko smo prvi dan tedna (v nedelo) se zbrali (k očitni božji službi) kruh lomiti, (tako sv. pismo daritev sv. maše imenuje, ker je Kristus pri zadni večerji kruh lomil, preden ga je bil v svoje telo spremeni) je Pavl njim (vernim) govoril (pridigoval).“ Glejte, najdemo tukaj vse, kar k božji službi sliši, namreč: sveti dan: nedeljo ali praznik; sv. mašo in pridigo ali keršanski nauk. — Sv. Justin marternik v drugem stoletju po Kristusu popisuje na tenko, v čem je tedaj očitna božja služba obstala. „Berejo se“, pravi, „listi apostelnov in bukve prerokov, naprejpostavljen (škof) opominja pričujoče, po tem živeti, kar so čuli“ — to je kar mi pridigo ali keršanski nauk imenujemo. Potem vsi verni skupaj molijo, na to se kruh in vino daruje in vsi sv. rešnje telo vžijejo; tem pa, ki pričujoči biti ne morejo, ga diakoni na dom prinesejo. Glejte ljubi moji! zakaj sv. cerkev zapoveduje ob nedeljah in praznikih ne samo tiho sv. mašo slišati ampak tudi božjo besedo poslušati, ki se vernim v pridigah in v keršanskem nauku oznanuje — in sicer „s spodobno pobožnostjo“ po izgledu prvih kristjanov. Predobro so vedeli, da se nar Svetejšemu tudi sveto zaderžanje v cerkvi spodobi. Zatorej tudi Vi, kar to zadene, eden drugemu dober izgled dajajte, pa tudi ne pohujšajte se, ako tu ali tam koga vidite, ki se v cerkvi ne zaderži tako, kakor se spodobi. Mislite si, menda ne zastopi bolje, in če je mogoče, posvarite ga.

S kolikim veseljem in kako radi so prvi kristjani očitno službo božjo opravljali! Še niso imeli tako lepih cerkev, kakor mi, ajdi so jih preganjali zavoljo sv. vere, vedeli so, da jih muka in grozovitna smert čaka, in vendar vse to jih ni zaderžalo, Bogu po nauku Jezusovem služiti in ga častiti; pod zemljo — v katakombah so se zbrali k sv. opravilu. Z čem se bojo leni kristjani sedajnega časa enkrat pri sodbi pred Bogom izgovarjali, ako jih bo vprašal: Zakaj nisi Bogu dal, kar je božjega? Nihče jim ne brani cerkveno zapoved dopolnjevati in vendar jo zanemarajo brez sile!

Odkod pride, da jih je veliko, ki so v keršanskem nauku tako slabo podučeni? da, kakor sv. apostelj Pavl piše (I. Kor. XI, 30.) jih veliko spi — spanje lenobe in dušne smerti? — Se ni čuditi temu, ker se priložnosti v keršanski veri se bolj podučiti, ki jim je vsako nedeljo in vsak praznik dana, malokedaj, ali celo nikolj poslužiti nočejo.

Ljubi moji! ne dajte se motiti v tem, kar kakor katoljški kristjani za svojo dolžnost spoznate. Še enkrat Vas z besedami našega Zveličarja opominjam in prosim: „Dajte Bogu kar je božjega.“ Naj Vam Bog zato svoj žegen (blagoslov) da, in Vas naj zmirom v svoji ljubezni ohrani. Amen.

Kar štiridesetdanski post zadeva, velja sledeče:

I. Vsi verni Lavantinske škofije se imajo mesenih jedi zderžati:

1. Vsak petek celega leta.
2. Vsako kvaterno sredo (petek) in soboto.
3. Na pepelnico in tri posledne dni velikega tedna.
4. Na sv. bilo (v soboto) pred binkoštni ali Duhovim; v čertek pred Petrovim (sv. Petrom in Pavlom), v torek pred praznikom vnebovzeta Marije, v sredo pred vsemi Svetniki; — dan pred praznikom čistega spočetja Device Marije v adventu je letos petek; in v ponedeljek pred Božičem (rojstvom Jezusovim).

II. Vse druge postne dni (tudi o sobotah, razun zgoraj imenovanih) se dovoli vživati mesenih jedi, če kdo v imenu božjem hoče; ima pa vsak taki dan po tri Očenaše in Česene Marije in eno apostoljsko vero v čast terplenja Kristusovega moliti. Verh tega se pa vsem vernim naroča:

1. Molitva za mesojed naj se opravlja, ako mogoče, z domačo družino na glas, prav pobožno in v duhu pokore. Kdor ob takih oprostenih dneh meso je, naj po svojem premoženju vbogajme daja.
2. Ribe in meso pri enem in ravno tistem obedu take oprostone postne dni vživati, je prepovedano.

3. O takih oprostelih dneh (kadar se mesojed dovoli) se le pri ednem obedu sme meso jesti; za večerjo se naj le mesena juha (župa) z drugimi jedmi, če tudi meseno zabeljenimi — brez mesa — vživa. Ubogi ljudje pa tudi za večerjo brez greha povžijejo, kar jim je pri obedu o poldne mesa ostalo.

4. Bolnikom za nekoliko časa mesene jedi dovoliti, imajo domači dušni pastirji in spovedniki oblast, sosebnost kadar zdravnik svetuje ali naroča. Tudi takim, ki služijo ali delajo pri takih ljudeh, kateri niso naše vere, ali ki jim nočejo postnih jedi dajati, naj duhovniki zderžanje od mesa v druge dobre dela spremenijo. Bolehni ljudje, katerim telesna slabost ne dopusti, postne jedi vživati, naj si po svojih dušnih pastirjih od škofa dovoljenje sprosijo, postne dni meso jesti.

III. Vsi verni katoličani si imajo pri jedi pritergati in se na dan le enkrat do sitega najesti:

1. Vsaki dan štiridesetdanskega posta (korizme) razun nedelj.

2. Vsako kvaterno sredo, petek in soboto.

3. V adventu vsako sredo in petek (namesto postov, ktere so svoje dni pred prazniki apostolov imeli).

4. V soboto pred binkoštni ali Duhovim; v četrtek pred Petrovim, v torek pred Gospojnico (vnebovzetjem Marije); v sredo pred vsemi Svetniki, v petek pred praznikom čistega spočetja Device Marije v adventu in v ponedeljek pred Božičem. Ojstro postiti se niso dolžni bolniki, noseče žene in one ki otroke na persih imajo, ne otroci, ne stari ljudje, ne težaki ali delavci pri posebno težkem delu. Kdor se ne more ojstro postiti, naj si pa po svoji zmožnosti vsaj nekoliko priterga in kakor sv. Avguštin pravi, naj jokajé vživa, ter žaluje, da se postiti ne more.

V Marburgu na praznik očiševanja matere božje 1866.

Jakob Maksimilian,

Lavantinski škof.